

A tisztelet...

RÓNAI András 1941 januárjától 1949 decemberéig a Műegyetem Közgazdasági Karán, mint nyilvános, rendes tanszékvezető tanár, politikai és gazdasági földrajzot oktatott. 1949 végén, az egyetem marxista szellemű átszervezése során nyugdíjazták. Nyugellátás nélkül, hiszen a korhatárt még nem érte el. Ekkor mindössze 43 éves volt...

1950 elején, az akkori igazgató, VITÁLIS Sándor jóvoltából, a Magyar Állami Földtani Intézetben kapott állást. Itt új pályát kellett kezdenie, ismét alulról. Munkaszeretete és szorgalma révén ez a pálya is szépen ívelt: geológusként is a szakma élvonalába került. Munkásságát a földtudomány doktora címmel és számos szakmai kitüntetéssel ismerték el. Nemzetközi szakmai körökben is jó nevet szerzett. 1986-ban, 80 évesen vonult nyugdíjba.

RÓNAI professzor soha semmiféle pártnak vagy politikai mozgalomnak nem volt tagja. Életének középpontjában a munka állt. Azt igyekezett mindenkor tiszteességgel, lelkiismeretesen végezni. Tisztelettel és nagyrabecsüléssel emlékezünk az egykori tudósra, a kiváló emberre, akinek életére vonatkozik az egyetemalapító Pázmány Péter intelme: „Azt a tanítót böcsüli nagyra Isten, aki cselekszi amit tanít, és mind nyelvét, mind pennáját szíve gyökerének téntájába mártván, úgy szól, amint szíve járása vagyon...”

Timár Judit–Velkey Gábor: Várossiker alföldi nézőpontból – MTA RKK Alföldi Intézete – MTA Társadalomkutató Központ, Békéscsaba–Budapest, 2003. 253 old.

Az MTA Stratégia Kutatások keretében folytatott vizsgálat célja az volt, hogy a rendszerváltás utáni évtized társadalmi-gazdasági folyamatait a sikeresség szempontjából felmérje. TIMÁR Judit a bevezetőben részletezi a kutatási téma előzményeit, valamint az adatgyűjtés módszertanát és kérdésfeltevését. A vizsgálat központi kérdése az, hogy a statisztikai mutatók alapján sikeres városok lakosai hogyan látják a város fejlődését, helyzetét. A helyi véleményeket 1999 és 2001 között elvégzett kérdőíves és mélyinterjú módszerrel tárták fel.

A bevezető tanulmány önkritikával zárul. A szerző egyrészt elismeri, hogy a legszegényebb réteg véleménye a felmérés során elsikkadt, másrészt kimondja, hogy a gazdasági siker környezeti, társadalmi árát a kutatás nem tudta kimutatni. Őszintesége mindenképp elismerést érdemel, hiszen ez utóbbi, valóban nagyon bonyolult kérdésről nyugodtan állíthatta volna, hogy „külön tanulmányt érdemelne”, vagy hogy a „jövőben fontos vizsgálendő terület”.

Az Alföld település- és gazdaságszerkezetének 1990 előtti történetét BELUSZKY Pál foglalja össze. Írásában korszakokra lebontva szerepel az agrárkonjunktúrától való függőség mint a sikeresség egyik fő tényezője. Kiss János Péter tanulmányából korrekte képet kaphatunk az 1990 utáni – és részben előtti – folyamatokról. Részletesen körüljárja a regionális politika, a külföldi tőke, a közlekedés, stb. szerepét, és az Alföld országon belüli helyzetére is kitér.

Ez utóbbi a kiindulópontja CSATÁRI Bálintnak is, aki matematikai-statisztikai módszerekkel közelít a témához. Elemzése többek között kimutatja, hogy az Alföldön sokkal erősebb a korábbi városhierarchia szerepe a városfejlődésben, mint az ország más részein. Ezt követően kitér a városikerről szóló hazai elméletekre, valamint arra, hogy ezek mennyire alkalmasak az Alföldön zajló folyamatok megértésére. Az analízis eredményének felhasználásával választottak ki öt – különböző paraméterekkel rendelkező, de sikeres – várost: Szegedet, Szolnokot, Kalocsát, Mátészalkát és Gyulát.

A könyv talán legellentmondásosabb része SZOBOSZLAI Zsolt és MURÁNYI István írása, amely az öt városban és tíz városkörnyéki településen felvett kérdőíves vizsgálat eredményeit mutatja be. A szerzők arra törekedtek, hogy lehetőleg minden eredményt szerepeltessenek, így viszont nem maradt hely az összefüggések és ellentmondások feltárására. A települések esetében hármas tagolást alkalmaztak: városok, továbbá magasan, ill. alacsonyán fejlett községek csoportjára osztották a 15 települést. A csoportképzés helyességét azonban megkérdőjelezi, hogy az alacsonyán fejlett községek mutatói nem egy esetben (pl. a háztartások felszereltségét mutató táblázatban) felülmúlják a náluk fejlettebbnek minősített településeket jellemző értékeket. Ez az ellentmondás legalábbis magyarázatot érdemelne.

Az esettanulmányok fontos része a helyi gazdaság jellemzése. Közülük is kiemelendő KISS János Péter, NAGY Erika és NAGY Gábor közös munkája Szegedről, valamint a DURÓ Annamária – TÓTH Krisztina szerzőpáros Kalocsáról írt fejezete, amelyek igen részletes elemzést adnak a gazdaság 20. sz.-i történetéről és jelenkori helyzetéről. Utóbbi esetében talán túlzott is ez a részletesség, többször előjön a helyi vállalatok ISO minősítése, ami nem feltétlenül alapinformáció.

A jelenkor helyi politikai viszonyainak leírása nem a legerősebb része a tanulmányoknak. Némelyiknél erős – pozitív irányú – elfogultság érződik a helyi vezetés iránt, valamint a közvélemény és a szerzők nézőpontja nem mindig különül el egymástól.

A helyi társadalom véleményét bemutatandó a szerzők gyakran idézik interjúalanyikat. Ezekből az idézetekből az derül ki, hogy az egyes városokban a helyi notabilitások igen hasonló közhelyeket fogalmazznak meg. Mindössze VELKEY Gábornak a Gyuláról írt fejezetében kap hangsúlyt egy konkrét társadalmi csoport (az értelmiség), a legtöbb tanulmányban viszont a leíró részben sem igen szerepel, hogy kik is élnek ott, (feltehetően nem álltak még rendelkezésre a 2001-es népszámlálási adatok) noha a jelen sikerességről talán többet mond a helyi rétegződés alakulása, mint az első régészeti leletek.

A siker tényezői között vegyesen találhatunk már megvalósult beruházásokat, és olyan „kitörési pontokat”, amelyek a szerzők szerint mindenképpen a siker zálogát jelentik. A vizsgálat idején induló ipari parkokat például annak ellenére fontosnak tartják, hogy tapasztalatokról még nem számolhatnak be. Szegeden a logisztikai központhoz fűznek reményeket, Szolnokon a jelentős múlttal nem rendelkező felsőfokú képzés kedvező hatásában bízik a szerző. A működő sikertényezők közé sorolható Szegeden a kutatás, Gyulán pedig a turizmus. A legeredetibb a mátészalkai eset, ahol a hátrányos helyzetű régió imázsának fenntartása a fejlesztési források megszerzésének eszköze. A turisztikai potenciál kiaknázását minden szerző fontosnak tartja, noha ez nem minden város esetén tűnik megalapozottnak. Nem maradt ki a kötetből a város és környéke kapcsolatának bemutatása. Ebből a blokkból talán a mátészalkai fejezet emelhető ki, melyben BALCSÓK István és BARANYI Béla tanulságos példával illusztrálja a város és környékének kapcsolatát, amit a beruházásokért való verseny tett konfliktusossá.

A könyv összességében széleskörű információt nyújt az alföldi városokról, azon belül is a sikeres városok egy csoportjáról. A könyv sokoldalúsága, sajátos megközelítésmódja miatt nemcsak a városföldrajz és a gazdaságföldrajz iránt érdeklődők számára jelenthet élvezetes olvasmányt.

SZABÓ BALÁZS